СТОРОНА, НА КОРИСТЬ ЯКОЇ УХВАЛЕНО РІШЕННЯ, МАЄ ПРАВО НА ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ ЗА ЕКСПЕРТИЗУ, ПРОВЕДЕНУ ДО ПОДАННЯ ПОЗОВУ, ЯКЩО ТАКІ ВИТРАТИ ПОВ'ЯЗАНІ З РОЗГЛЯДОМ СПРАВИ – ВП ВС[1]

Верховний Суд (Велика Палата)

Реферат. Велика Палата Верховного Суду в постанові від 22 листопада 2023 р. у справі № 712/4126/22 (провадження № 14-123цс23) розв'язала питання, яке часто постає в цивільному процесі: чи можна відшкодувати витрати на експертизу, замовлену стороною ще до звернення до суду. Справа стосувалася поділу в натурі житлового будинку з господарськими будівлями і спорудами та припинення частки у спільній власності. Після задоволення позову адвокат позивача просив ухвалити додаткове рішення і стягнути витрати на професійну правничу допомогу та на проведення будівельно-технічних експертиз. Місцевий суд ці вимоги задовольнив. Відповідач в апеляційній скарзі доводив, що висновок експерта позивач замовив до відкриття провадження, проте апеляційний суд залишив рішення та додаткове рішення в частині розподілу судових витрат без змін. Велика Палата сформулювала критерій розподілу таких витрат: значення має не момент замовлення експертизи й отримання висновку (до чи після подання позову), а те, чи пов'язані витрати безпосередньо з розглядом справи. Відшкодування не обмежується випадками, коли експертизу призначено й проведено після відкриття провадження; сторона, на користь якої ухвалено рішення, має право на компенсацію витрат за експертизу, проведену до подання позову, зокрема якщо суд урахував висновок як доказ. Відмова в такому відшкодуванні, за позицією Великої Палати, не узгоджується із засадами розумності, добросовісності, справедливості та правової визначеності, не забезпечує передбачуваності застосування процесуальних норм і тому суперечить принципу верховенства права. У цій справі місцевий суд урахував висновки експертиз як доказ, тож витрати на комплексну судову оціночно-будівельну, будівельно-технічну та додаткову будівельно-технічну експертизи визнано обґрунтованими і такими, що підлягають відшкодуванню. Для судових експертів, які виконують дослідження на замовлення учасників справи, і для адвокатів позиція має прямий практичний вимір: вартість висновку, підготовленого до подання позову, може бути включена до судових витрат, якщо висновок використано в справі як доказ.

Ключові слова: судові витрати, витрати на проведення експертизи, висновок експерта, експертиза до подання позову, будівельно-технічна експертиза, додаткове рішення, розподіл судових витрат, верховенство права, Велика Палата Верховного Суду.

A Party in Whose Favour a Judgment Is Rendered Is Entitled to Reimbursement of the Costs of an Examination Conducted Before Filing the Claim If These Costs Are Related to the Case: Grand Chamber of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Velyka Palata).

Abstract. Whether a party may recover the cost of an expert examination commissioned before the claim was filed is a recurring issue in Ukrainian civil litigation. In its resolution of 22 November 2023 in case No. 712/4126/22, the Grand Chamber of the Supreme Court of Ukraine addressed this question in a dispute over the partition in kind of a residential house with outbuildings and the termination of a share in common ownership. After the claim was granted, the plaintiff's lawyer sought

an additional judgment awarding the costs of professional legal assistance and of construction and technical examinations. The trial court granted the application; the defendant appealed, arguing that the expert opinion had been ordered before proceedings were opened, but the appellate court upheld the decision. The Grand Chamber held that, when allocating court costs, what matters is not whether the examination was ordered before or after the claim was filed but whether the costs are directly connected with the case. Reimbursement is not limited to examinations appointed and conducted after proceedings are opened; the prevailing party may recover the costs of a pre-action examination, in particular where the court relied on the expert opinion as evidence. Refusing such reimbursement would be inconsistent with reasonableness, good faith, fairness and legal certainty, would undermine the predictability of procedural rules and would therefore contravene the rule of law. The costs of the comprehensive valuation and construction examination, the construction and technical examination and the additional one were found justified and recoverable. The ruling matters for forensic experts working on commission from parties and for lawyers.

Keywords: court costs, costs of expert examination, expert opinion, pre-action examination, construction and technical examination, additional judgment, allocation of court costs, rule of law, Grand Chamber of the Supreme Court.

Першоджерело: *Постанова Великої Палати Верховного Суду від 22.11.2023 у справі № 712/4126/22 (провадження № 14-123цс23).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 09.01.2024.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Velyka Palata). Storona, na koryst yakoi ukhvaleno rishennia, maie pravo na vidshkoduvannia vytrat za ekspertyzu, provedenu do podannia pozovu, yakshcho taki vytraty poviazani z rozghliadom spravy – VP VS [A Party in Whose Favour a Judgment Is Rendered Is Entitled to Reimbursement of the Costs of an Examination Conducted Before Filing the Claim If These Costs Are Related to the Case: Grand Chamber of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 1 (49). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/11063-storona-na-korist-yakoyi-uhvaleno-rishennya-maye-pravo-na-vidshkoduvannya-vitrat-za-ekspertizu-provedenu-do-podannya-pozovu-yaksho-taki-vitrati-pov-yazani-z-rozglyadom-spravi-vp-vs (onovlena versiia vid 09.01.2024). [in Ukrainian].

2. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 22.11.2023 u spravi № 712/4126/22 (provadzhennia № 14-123tss23) [Ruling of the Grand Chamber of the Supreme Court of 22.11.2023 in Case No. 712/4126/22 (Proceedings No. 14-123Tss23)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/115546317 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].